

Hilversum, 15 september 2023

Beste [REDACTED]

Enige tijd geleden diende u bij de Ombudsman een klacht in m.b.t. de [uitzending](#) van *Ongehoord Nieuws* van 23 maart 2023. Deze uitzending ging over de Week van de Lentekriebels en de 'regenbooglobby'. U schreef dat er "onzin en onwaarheden" werden uitgezonden. U stuurde ons veel quotes als voorbeeld en gaf aan dat die "werkelijk nergens op slaan en zo stigmatiserend zijn". Op doorzenden van uw klacht naar de omroep ontving u geen antwoord en u legde de klacht terug naar de Ombudsman.

Het heeft door omstandigheden lang geduurd voor we aan uw klacht toekwamen. Dat spijt ons. Wij sturen nu onze analyse van de berichtgeving op het punt van uw klacht naar u en naar de omroep, zodat deze ook van onze reactie aan u kennis kan nemen.

Wel en niet in de code?

Voordat we de quotes die u toestuurde onderzoeken aan de hand van de [Journalistieke Code](#) zoals die voor 1 juli gebruikt werd, wijzen wij u op het feit dat de code niets specifiek zegt over discriminatie. Maar iedere burger heeft zich aan de grondwet te houden. En die zegt er wel iets over: dat je burgers niet zult discrimineren. Discriminatie wordt dus niet beoordeeld door de Ombudsman, maar door de rechter. Ook kan men discriminatie melden bij [Het College voor de Rechten van de Mens](#). Als onafhankelijk toezichthouder geeft ook dit oordelen naar aanleiding van klachten en meldingen.

Wel staat er in de journalistieke code dat wanneer iemand, een groep of een organisatie beschuldigd wordt er wederhoor gehaald moet worden. Aangezien wederhoor soms lastig te halen is tijdens een live uitzending, kan de journalist wederhoor zelf op zich nemen door kritische vragen te stellen. Ook moeten in een journalistieke productie feiten van meningen gescheiden worden.

Quotes over Lentekriebels

De eerste quotes die u aangaf, gingen over de Week van de Lentekriebels. U attendeerde ons op een geïnterviewde moeder die zegt dat kinderen geestelijk verkracht worden. Dit fragment wordt getoond tijdens de introductie van de onderwerpen van het programma en tijdens een reportage. Beide keren wordt er aangegeven dat het niet om een vaststaand feit gaat, maar om een mening en gevoel van de moeder. De presentatrice zegt: "Lentekriebels, het klinkt liefelijk, maar bij sommige ouders slaat bij het horen van die term de angst om het hart." En de voice-over geeft aan: "Voor sommige ouders is de maat echter al lang vol." Hier wordt duidelijk aangegeven dat we hier met een mening te maken hebben.

U mailde ons verder dat over aandacht voor LHBTI op scholen er in de uitzending wordt gezegd dat kinderen verkeerde dingen geleerd krijgen. In de uitzending wordt het volgende gezegd: *“Na afloop vroegen we de minister wat je als ouder moet doen als je je zorgen maakt dat je kind op school de verkeerde dingen getoond en geleerd krijgt.”* Een verslaggever van Ongehoord Nieuws zegt inderdaad in de voice-over de woorden: *“dat je kind op school de verkeerde dingen getoond en geleerd krijgt”*. Echter hier wordt de minister gevraagd naar wat specifiek de ouders moeten doen als ze dit vinden. Door die formulering valt Ongehoord Nederland die opmerking niet te verwijten.

Vervolgens gaf u aan dat er in het item over het lesprogramma ‘Lentekriebels’ ook wordt gemeld dat op social media ‘predators’ en ‘groomers’ actief zijn met slechte bedoelingen. U mailde dat ‘predators’ en ‘groomers’ gekoppeld worden aan het lesprogramma, omdat er in de uitzending wordt aangegeven dat het lesprogramma zou bijdragen aan de normalisatie van pedofilie. De gasten Lennard van Mil, voorzitter van De Roze Leeuw, en Sietske Bergsma, opiniemaker, vertellen over ‘predators’ en ‘groomers’. Ook leggen ze uit wat ze met deze termen bedoelen. Een presentatrice vat het vervolgens samen: *“Dus jullie zeggen eigenlijk dat het praten met kinderen over seksualiteit, de afstand creëren tussen de ouder en het kind, dat duiden jullie als grooming.”* Ze vraagt niet naar waar de gasten deze informatie op baseren. De gasten doen dat zelf en geven aan dat ze dit baseren op wat ze voorbij zien komen op TikTok.

Verwijzen naar wat er langskomt op een social media platform als bron is journalistiek gezien erg mager. Waar heeft het precies bestaan op TikTok? Wie was de maker? En wat maakt deze tiktokker een betrouwbare bron? Er staan heel veel filmpjes op TikTok, dus is het lastig voor het publiek om erachter te komen op welke video’s de informatie gebaseerd is. Voor het publiek is wat hier beweerd wordt simpelweg niet te checken of op waarde te schatten. Het is ook niet te checken of de beweringen van de gasten onderbouwd kunnen worden. Dat vraagt de Journalistieke Code wel (controleerbaarheid van beweringen).

Een stukje verder in het gesprek vraagt de presentatrice nog: *“Denk je dan dat er, want dat is wat je ook vaak hoort, dat mensen zeggen van dit is misschien een voorloper of normalisatie van pedofilie wel?”* De presentatrice van het programma zegt hier dus dat ze iets vaak gehoord heeft. Dit is vaak omschreven en kan zorgen voor vragen bij de kijker: waar hoor je dit vaak of van wie? Die vragen worden niet beantwoord en de bewering dat ze iets ‘vaak’ hoort wordt niet onderbouwd. De informatie waarnaar gevraagd wordt door de presentatrice is wel aangegeven als vragen naar een mening, aangezien ze haar vraag startte met *“denk je”* en niet met bijvoorbeeld ‘is het zo dat’. Maar haar eigen bewering mist onderbouwing.

Quotes over LHBTI

U attendeerde ons op de vraag die gesteld wordt of de LHBTI-groep geholpen is met gelijke rechten. Deze vraag vonden wij terug in tekst van de voice-over bij een fragment over het COC en de informatie van Nick Mijnhart (die als aspirant-politicus wordt aangeduid). Volgens u zou deze vraag nergens op slaan en stigmatiserend zijn. Het staat mensen echter vrij om zo’n vraag te stellen, elke vraag eigenlijk. De Ombudsman voor de publieke omroepen heeft geen zeggenschap over de onderwerpen waar redacties over publiceren. Het staat in de wet dat redacties zelf mogen kiezen aan welke onderwerpen zij aandacht besteden. Als u hier meer over wilt weten, dan kunt u de podcast van de Ombudsman genaamd 'Achter de klacht' beluisteren over [redactionele autonomie](#) en [nieuwskeuzes](#).

U viel ook over de woorden van het SGP-kamerlid Roelof Bisschop in de uitzending. Hij zegt *"dat genderideologie wordt doorgevoerd, dat allerlei seksuele praktijken gemeengoed gemaakt worden."* Dat het hier gaat om een mening en geen feitelijk statement blijkt uit de voice-over. Het fragment wordt aangekondigd met de woorden: *"Wij vroegen Tweede Kamerlid Roelof Bisschop hoe hij kijkt naar de regenboogstembusakkoorden en de rol van COC Nederland."*

Vervolgens beweert Bisschop wel dat de regenboogstemakkoorden een soort drukmiddel zijn richting de politieke partijen zodat de genderideologie wordt doorgevoerd. Wie beweert, moet bewijs leveren. En dat kwam er niet. Een van de presentatrices had naar de onderbouwing van die uitspraak van Bisschop moeten vragen. De kijker kon de reactie van Roelof Bisschop nu niet op waarde schatten.

Quotes over COC

U somde woorden op die gezegd werden over het COC en die volgens u nergens op slaan en stigmatiserend zijn. Wij onderzochten de beweringen één voor één. Een aantal beweringen wordt gecategoriseerd als een mening en bevraagd door de presentatrice in de uitzending. Bij twee van de door u aangedragen beweringen over het COC zijn wel vraagtekens te zetten.

U klaagde over de woorden *"extreme regenbooglobby"*. Die precieze woorden kwamen van een gast nadat de presentatrice vroeg waarom zijn belangenorganisatie iets vond. Dit geeft voldoende aan dat de bewoording *"de extreme regenbooglobby"* een mening is. Echter noemt de presentatrice zelf de regenbooglobby *"doorgeslagen"* bij de aankondiging van het onderwerp: *"En met Lennard van Mil, voorzitter van homobelangenorganisatie de Roze Leeuw en sociaal wetenschapper Laurens Buijs bespreken we de doorgeslagen regenbooglobby."* Dit zou je kunnen zeggen als het duidelijk is dat het om een mening gaat, dat werd hier echter niet aangegeven. En bij de tekst van een presentator kan je er niet zonder meer van uitgaan dat er wel een mening gegeven wordt, ook niet als een programma zichzelf als 'opiniërend' afficheert. Hier lijkt het of de presentatoren de meningen van anderen als feiten in de discussie brengen. Als iets als feit wordt gepresenteerd, moet de journalist onderbouwen waarom het zo is. Dat wordt bij deze uitspraak niet gedaan in de uitzending.

U mailde dat er in de uitzending wordt gesproken over een militante homobeweging. Laurens Buijs spreekt over militarisering van de homobeweging. Maar waarom hij dat doet en waarop hij dat baseert, legt hij niet uit. In de uitzending zegt hij: *"dat militante sausje en dat opleg sausje"*. Bedoelt hij met *"militante sausje"* hetzelfde als *"opleg sausje"*? Wat hij daarmee bedoelt blijft voor de kijker onduidelijk. De presentatrices vragen er niet op door, waardoor dit onduidelijk blijft voor de kijker. Dit maakt het een ongefundeerde beschuldiging, waar journalisten volgens de code überhaupt al met beschuldigingen terughoudend horen te zijn.

Als homo moet je op vechtsport?

In de uitzending wordt er volgens u gesuggereerd dat je als homo op een vechtsport moet om je te kunnen verdedigen bij een aanval. U interpreteerde: *"met andere woorden als je dat niet doet en je wordt aangevallen, dan heb je het aan jezelf te danken."* Lennard van Mil kaart dit onderwerp in de uitzending aan en vertelt dat ze bij de Roze Leeuw zijn begonnen met kickboksen en Krav Maga en inmiddels nergens meer last van hebben. Vervolgens geeft een presentatrice een tegenargument: *"er zullen mensen zeggen van ja maar jij, jij voelt je dan dus gedwongen om op zelfverdediging te gaan, omdat er kennelijk mensen zijn die jou willen aanvallen."* Hiermee zorgt zij voor een vorm van wederhoor.

Lennard van Mil reageert dat het de natuur is en je jezelf altijd moet kunnen verdedigen en voegt toe dat we zo naïef en verburgerlijkt zijn. Sietske Bergsma valt hem bij en geeft haar visie. Vervolgens vraagt de andere presentatrice de mening van Laurens Buijs. Hij geeft aan dat hij er anders over denkt. Deze presentatrice sluit het onderwerp af met de woorden: *“Ja, heel mooi dat jullie je meningen over dit onderwerp hier hebben kunnen geven.”* Het standpunt wordt dus bevestigd door een presentatrice, tegengesproken door een andere gast en gecategoriseerd als een mening.

Genderideologie en gendertheorie

U stoorde zich aan de woorden ‘gendertheorie’ en ‘genderideologie’ die volgens u vaak gebruikt worden. U mailde dat het geen theorie en ook geen ideologie is. In de eerste helft van de uitzending komen de woorden gendertheorie en genderideologie voor, maar worden niet van uitleg voorzien. De precieze betekenissen van deze woorden kunnen de kijkers niet uit de uitzending halen. Een deel van de uitleg lijkt te zitten in de bijdrage van Sietske Bergsma:

“Ja. En als je de stukken leest. Absoluut, dus daar zit het, daar zit de bron. Daar zit echt wel een probleem, want de WHO die publiceert daar gewoon ja heel transparant over. Zij zien die genderideologie als een taak, zeg maar, van overheden om die uit te dragen vanuit een holistische kijk op de wereld. Zoals het dan daar staat en daar wordt ook gesproken van kinderen vanaf 0 jaar, hè. Kinderen vanaf 4, maar dus ook vanaf 0 jaar, moeten we ook al gaan nadenken over de seksuele, ja ik kan niet dit woord nu eens even noemen. Maar hoe kinderen dus moet worden ja verteld, zeg maar, wie ze zijn of wat ze kunnen zijn of eh... en dus naar die fluïde identiteit gaan. En de queer-identiteit is daarin eigenlijk leidend voor de WHO hè. Dat lees je gewoon ook heel erg tussen de regels door, want dan, ja dan heb je eigenlijk een identiteit zonder essentie en dan kun je natuurlijk daar als overheid en als staat kun je dus mensen in feite, ja... Allemaal eilandjes ja. Je maakt mensen eigenlijk, ja kwetsbaar. Je creëert eigenlijk hele kwetsbare individuen en dat zit daar denk ik achter.”

Deze passage bevat diverse niet onderbouwde beweringen. En dat de WHO via de genderideologie een ‘identiteit zonder essentie’ aanmoedigt, zodat mensen ‘hele kwetsbare individuen’ worden, is een pittige beschuldiging. Bij een beschuldiging is wederhoor nodig of – als dat wederhoor niet gehaald kan worden – in ieder geval een kritische bevraging door de presentatrice. Dat gebeurt echter niet, de presentatrice maakt een brug naar het volgende onderwerp. Het kan gebeuren dat een presentator geen kritische vraag meer kan stellen vanwege tijdgebrek. Dan is het aan de presentator om te zeggen dat het is geverifieerd aan de hand van bepaalde bronnen óf dat het op dat moment niet gecontroleerd kan worden. Geen van beide wordt hier gedaan.

Conclusie

U stuurde ons quotes uit de uitzending van *Ongehoord Nieuws* van 23 maart j.l. waarvan u vond dat deze stigmatiserend zijn en nergens op slaan. Met betrekking tot stigmatisering: de Journalistieke Code zegt niets specifiek over discriminatie. Maar iedere burger heeft zich aan de grondwet te houden. En die zegt er wel iets over: dat je burgers niet zult discrimineren.

Wel staat er in de code dat wanneer iemand, een groep of een organisatie beschuldigd wordt er wederhoor gehaald moet worden. Feiten moeten van meningen gescheiden worden en beweringen moeten onderbouwd worden.

De presentatrices en de voice-overs van *Ongehoord Nieuws* categoriseren vaak van tevoren de informatie die gasten en geïnterviewden geven als meningen. Echter als een gast vervolgens beweert dat iets zo is, hoort de journalist alsnog de onderbouwing ervoor te vragen. Op meerdere momenten wordt de redenering van een gast bevestigd. Maar de presentatrices zouden de beweringen over de regenboogstembusakkoorden, 'groomers' en 'predators', militarisering van de homobeweging en waarom de WHO de genderideologie aanmoedigt kritisch moeten bevestigen. En dat iets op TikTok staat is geen onderbouwing.

Wanneer een journalist zélf komt met een bewering is het zo mogelijk nog belangrijker dat die goed onderbouwd wordt. Met de formulering 'dat is wat je ook vaak hoort' creëert de presentatrice meer vragen dan duidelijkheid. Ook noemt de presentatrice de regenbooglobby 'doorgeslagen', zonder dat wordt aangegeven dat het haar mening is of dat de uitzending sluitende onderbouwing geeft voor deze bewering. Wie beweert moet bewijzen.

Uw klacht is dus op enkele punten niet gegrond. Maar zoals hierboven aangegeven zitten er in de uitzending ook vele voorbeelden van journalistiek handelen dat niet voldoet aan de afspraken in de Journalistieke Code.

Met vriendelijke groet,

Margo Smit

Ombudsman voor de publieke omroepen